

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

TANÁCS

A TANÁCS ÁLLÁSFOGLALÁSA

(2009. november 30.)

a büntetőeljárásokban a gyanúsítottak vagy vádlottak eljárási jogainak megerősítését célzó ütemtervről

(EGT-vonatkozású szöveg)

(2009/C 295/01)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

biztosítása érdekében különösen nagy jelentőséget kapnak a gyanúsított és vádlott személyek eljárási jogai.

mivel:

- (1) Az Európai Unióban az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (a továbbiakban: az egyezmény) képezi a gyanúsítottak és vádlottak büntetőeljárásokban való védelmének a közös alapját; ezen állásfoglalás alkalmazásában a büntetőeljárás magában foglalja mind a tárgyalást megelőző szakaszt, mind a tárgyalási szakaszt.
- (2) Az egyezmény – az Emberi Jogok Európai Bíróságának értelmezésében – fontos alapot biztosít egyrészt ahhoz, hogy a tagállamok megbízzanak egymás büntető igazságszolgáltatási rendszerében, másrészt e bizalom erősítéséhez. Ugyanakkor az Európai Unió további cselekvése szükséges annak érdekében, hogy biztosítsa az egyezményben foglalt előírások teljes körű végrehajtását tiszteletben tartását, adott esetben pedig biztosítsa az előírások egységes alkalmazását, és javítsa a meglévő előírásokat.
- (3) Az Európai Unió sikeresen létrehozta a mozgás és a lakóhely megválasztásának szabadságán alapuló térséget, amely a polgároknak olyan előnyöket biztosít, mint például az egyre több, lakóhelyüktől eltérő országba irányuló utazás, ottani tanulás vagy munkavállalás. A belső határok eltörlése és a mozgás szabadságának és a lakóhely szabad megválasztása jogának megnövekedett gyakorlása azonban elkerülhetetlenül azt eredményezi, hogy egyre nő azon személyek száma, akiket a lakóhelyüktől eltérő tagállamban vonnak büntetőeljárás alá. E helyzetekben a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog
- (4) Az Európai Unió szintjén már hoztak különböző intézkedéseket a polgárok magas szintű biztonságának garantálására, viszont foglalkozni kell azokkal a különös problémákkal is, amelyek akkor merülnek fel, amikor egy személy valamely büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott lesz.
- (5) Ez a tisztességes büntetőeljárások biztosítása érdekében az eljárási jogokra vonatkozó különös intézkedéseket kíván meg. Ezek az intézkedések, amelyek között lehetnek jogalkotási és egyéb intézkedések is, növelik a polgárok bizalmát a tekintetben, hogy az Európai Unió és a tagállamok megvédik és garantálják jogaikat.
- (6) Az 1999-es tamperei Európai Tanács megállapította, hogy a kölcsönös elismerés elvének végrehajtása keretében foglalkozni kell az eljárási jog azon vetületeivel is, amelyek esetében közös minimumelőírások meghatározása látszik szükségesnek annak érdekében, hogy a tagállamok alapvető jogelveinek tiszteletben tartása mellett megkönnyítsék a kölcsönös elismerés elvének alkalmazását (37. következtetés).
- (7) A 2004-es hágai program szintén megállapítja, hogy a kölcsönös elismerésnek mint az igazságügyi együttműködés sarokkövének a további megvalósítása maga után vonja a büntetőeljárásbeli eljárási jogok – a tagállami biztosítékok jelenlegi szintjére vonatkozó tanulmányokra épülő – egységes szabályainak kidolgozását a tagállamok jogi hagyományainak kellő tiszteletben tartása mellett (III. 3.3.1. pont).

- (8) A kölcsönös elismerés feltételezi, hogy a tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságai megbíznak a többi tagállam büntető igazságszolgáltatási rendszerében. A kölcsönös bizalomnak az Európai Unión belüli erősítése céljából fontos, hogy az egyezmény kiegészítéseként létezzenek az eljárási jogokat védő európai uniós előírások, amelyeket a tagállamok megfelelően végrehajtanak és alkalmaznak.
- (9) A közelmúltban készült tanulmányok azt mutatják, hogy a szakértők széles körben támogatják az eljárási jogokra vonatkozó európai uniós jogalkotási és egyéb intézkedéseket, valamint hogy a tagállamok igazságügyi hatóságai között fokozott kölcsönös bizalomra van szükség ⁽¹⁾. Az Európai Parlament is osztja ezt a véleményt ⁽²⁾. A stockholmi programhoz kapcsolódó közleményében ⁽³⁾ az Európai Bizottság megállapítja, hogy feltétlenül erősíteni kell a védelem jogait annak érdekében, hogy megmaradjon a tagállamok közötti kölcsönös bizalom, valamint a polgároknak az Európai Unióba vetett bizalma.
- (10) Az Európai Unió viszonylatában az eljárási jogokról az elmúlt néhány évben folytatott megbeszélések nem vezettek konkrét eredményekre. Azonban jelentős eredményt sikerült elérni az igazságügyi és rendőrségi együttműködés terén a büntetőeljárást elősegítő intézkedésekkel kapcsolatban. Most javítani kell az ezen intézkedések és az egyének eljárási jogainak védelme közötti egyensúlyon. Erőfeszítéseket kell tenni az eljárási garanciák megerősítése, valamint a büntetőeljárások során a jogállamiság tiszteletben tartása érdekében, függetlenül attól, hogy a polgárok az Európai Unióban hová kívánnak utazni, illetve hol kívánnak tanulni, dolgozni vagy élni.
- (11) E kérdések fontosságának és összetett jellegének tudatában megfelelőnek tűnik, hogy az átfogó koherencia biztosítása mellett lépésenként foglalkozzanak velük. Ha egyszerre egyetlen terület jövőbeli fellépéseivel foglalkoznak, minden egyes intézkedésre külön lehet összpontosítani, ami lehetővé teszi a problémáknak minden intézkedéshez hozzáadott értéket kölcsönző módon történő azonosítását és megoldását.
- (12) Az ezen állásfoglalás mellékletében foglalt intézkedések listájának nem kimerítő jellegére tekintettel a Tanácsnak azt a lehetőséget is mérlegelnie kell, hogy foglalkozzon a listán foglaltaktól eltérő eljárási jogok védelmének kérdésével.
- (13) Az e területen hozott minden új európai uniós jogalkotási aktusnak összhangban kell állnia az egyezményben meghatározott, az Emberi Jogok Európai Bíróságának értelmezése szerinti minimumszabályokkal,

ELFOGADTA A KÖVETKEZŐ ÁLLÁSFOGLALÁST:

1. Európai uniós szintű intézkedéseket kell hozni a büntetőeljárásokban a gyanúsítottak és vádlottak jogainak megerősítésére. Az intézkedések lehetnek jogalkotási vagy más jellegű intézkedések.
2. A Tanács a jövőbeli intézkedések alapjaként jóváhagyja az ezen állásfoglalás mellékletében található, a büntetőeljárásokban a gyanúsítottak vagy vádlottak eljárási jogainak megerősítését célzó ütemtervet (a továbbiakban: ütemterv). Az ütemtervben foglalt jogok – amelyek továbbiakkal egészülhetnek ki – alapvető eljárási jogoknak minősülnek, és az ezekkel kapcsolatos intézkedések számára e szakaszban elsőbbséget kell biztosítani.
3. A Bizottság felkérést kap, hogy az ütemtervben foglalt intézkedésekre vonatkozóan nyújtson be javaslatokat, és mérlegelje az F. pontban említett zöld könyv beterjesztését.
4. A Tanács az ütemtervvel összefüggésben beterjesztett valamennyi javaslatot megvizsgálja, és kötelezettséget vállal arra, hogy azokat elsőbbséget élvező területként kezeli.
5. A Tanács az Európai Parlamenttel teljes körűen együttműködve, az alkalmazandó szabályokkal összhangban fog eljárni, és megfelelően együttműködik az Európai Tanáccsal.

⁽¹⁾ Lásd többek között az *Université Libre de Bruxelles* 2008. november 20-i, „Elemzés: a büntetőügyekben való kölcsönös elismerés jövője az Európai Unióban” című jelentését.

⁽²⁾ Lásd például az Európai Parlament 2009. május 7-i ajánlását a Tanács részére az európai uniós büntetőjogi térség létrehozásáról, 2009/2012(INI), 1.a) pont.

⁽³⁾ „A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség a polgárok szolgálatában”, COM(2009) 262/4. (4.2.2. pont).

MELLÉKLET

A BÜNTETŐELJÁRÁSOKBAN A GYANÚSÍTOTTAK VAGY VÁDLOTTAK ELJÁRÁSI JOGAINAK MEGERŐSÍTÉSÉT CÉLZÓ ÜTEMTERV

A jogoknak az ütemtervben jelzett sorrendje tájékoztató jellegű. Hangsúlyozni kell, hogy az alábbi magyarázatok mindössze vázolják a javasolt intézkedést, és nem céljuk, hogy előre szabályozzák az érintett intézkedés pontos hatályát és tartalmát.

A. intézkedés: Fordítás és tolmácsolás

Rövid magyarázat:

A gyanúsítottnak vagy vádlottnak képesnek kell lennie arra, hogy megértse, mi történik, és önmagát megértesse. Az eljárás során használt nyelvet nem beszélő vagy nem értő gyanúsítottnak vagy vádlottnak tolmácsra és az eljárás lényeges iratainak fordítására van szüksége. Különös figyelmet kell fordítani továbbá a hallásukban akadályozott gyanúsítottak vagy vádlottak szükségleteire.

B. intézkedés: A jogokról és a vádokról való tájékoztatás

Rövid magyarázat:

A bűncselekménnyel gyanúsított vagy vádolt személyt szóban vagy adott esetben írásban tájékoztatni kell az alapvető jogairól, pl. a jogokról tájékoztató levéllel. Továbbá e személynek haladéktalanul tájékoztatást kell kapnia az ellene felhozott vádak jellegéről és okáról. A vádlott személynek a megfelelő időpontban jogosultnak kell lennie a védelme előkészítéséhez szükséges információra, ez azonban nem veszélyeztetheti a büntetőeljárás lefolytatását.

C. intézkedés: Jogi tanácsadás és költségmentesség

Rövid magyarázat:

Az eljárás legkorábbi megfelelő szakaszában a gyanúsítottnak vagy vádlottnak biztosított, (jogi képviselien keresztül) jogi tanácsadáshoz való jog alapvető fontosságú a tisztességes eljárás biztosítása érdekében, a költségmentességhez való jognak pedig biztosítania kell a jogi tanácsadáshoz való joghoz való tényleges hozzáférést.

D. intézkedés: Kapcsolattartás a családtagokkal, a munkaadókkal és a konzuli hatóságokkal

Rövid magyarázat:

A szabadságelvonás alatt álló gyanúsítottat vagy vádlottat haladéktalanul tájékoztatni kell arról, hogy jogában áll legalább egy személyt (pl. rokont vagy munkaadót) tájékoztatni az őt ért szabadságelvonásról, ez azonban nem veszélyeztetheti a büntetőeljárás lefolytatását. Emellett a szabadságelvonással a sajátjától eltérő államban süjtött gyanúsítottat vagy vádlottat tájékoztatni kell arról is, hogy jogában áll az illetékes konzuli hatóságokat a szabadságelvonásról tájékoztatni.

E. intézkedés: A veszélyeztetett gyanúsítottakra vagy vádlottakra vonatkozó különleges biztosítékok

Rövid magyarázat:

A tisztességes eljárás biztosítása érdekében különös figyelmet kell fordítani az olyan gyanúsítottakra és vádlottakra, akik például az életkoruk, szellemi vagy fizikai állapotuk miatt nem képesek megérteni vagy követni az eljárás tartalmát vagy értelmét.

F. intézkedés: Az előzetes letartóztatásról szóló zöld könyv

Rövid magyarázat:

Tagállamonként rendkívül eltérő az az időtartam, amelyet valamely személy az ügyének bírósági tárgyalása előtt és a bírósági eljárás folyamán előzetes letartóztatásban tölthet. A tárgyalást megelőzően túlságosan hosszú letartóztatási idő káros az egyénre nézve, kedvezőtlenül érintheti a tagállamok közötti igazságügyi együttműködést, és nem képviseli az Európai Unió által vallott értékeket. Egy zöld könyvben meg kell vizsgálni az e vonatkozásban megfelelő intézkedéseket.